

Bojan Kresojević

KOJI OBLIK ŠTEDNJE ODABRATI?

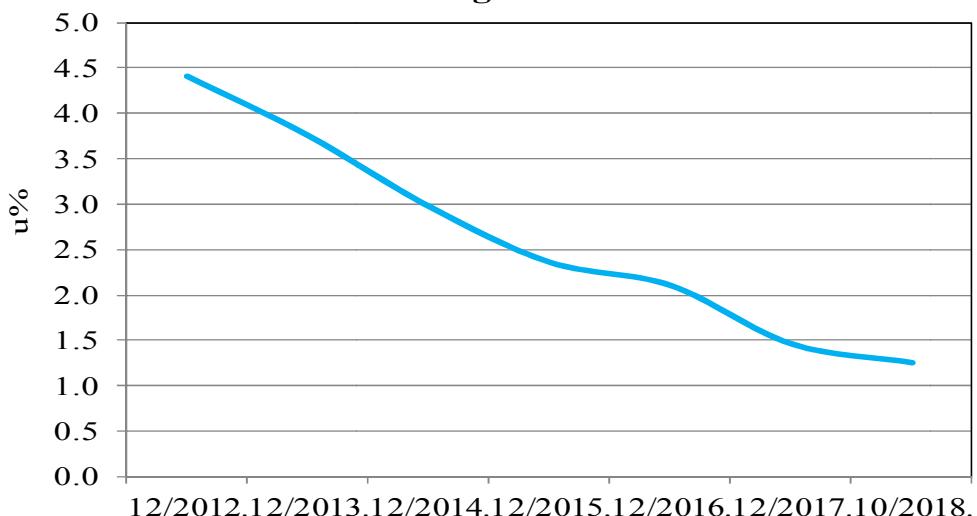
Konačna odluka zavisi od potreba i mogućnosti pojedinca koji štedi. Ako može štedi na kratak rok najpogodniji oblik je bankarska štednja. Ukoliko štedi dugoročno i ima ugovorenu bruto platu najprofitabilnije je ulagati u EPF. U slučaju dugoročne štednje bez poreskih olakšica, prednost ima životno osiguranje jer ono može biti kombinovano i sa pokrivanjem zdravstvenih rizika.

Razuman čovjek teži da smanji finansijsku neizvjesnost u svojoj budućnosti, zbog toga se često odlučuje da dio današnjeg dohotka ne potroši, već da ga uštodi. Ova potreba je naročito izražena u godinama kada je pojedinac u najproduktivnijim godinama i odlučuje da obezbijedi bolju budućnost u danima kada neće biti u mogućnosti da radi – penzionersko doba. Takođe, potreba za štednjom proizilazi iz nemogućnosti obezbjeđivanja dovoljne količine novca za velike životne investicije (automobil, stan, kuća i sl.) u kratkom roku.

Nakon identifikovanja potrebe ili artikulisanjem želje za štednjom postavlja se pitanje koji oblik štednje odabratи? Postoji veliki broj oblika štednje, ali će predmet ove analize biti neki od najučestalijih oblika štednje: štednja u banci, životno osiguranje i dobrovoljno penzijsko osiguranje.

Razmotrimo situaciju u Republici Srpskoj. Dominantnu ulogu u Republici Srpskoj na finansijskom tržište, prema podacima Zavoda za statistiku, imaju banke koje upravljaju sa više od 85% sredstava. U posljednjim godinama dolazi do pada kamatnih stopa na depozite u Republici Srpskoj (vidjeti grafikon) te se mnogi pitaju da li odabratи druge oblike štednje.

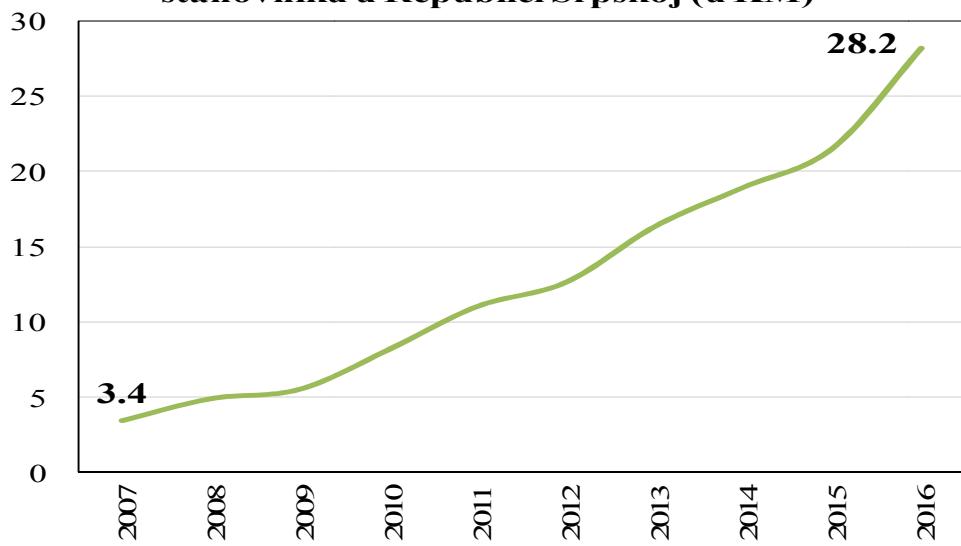
Kretanje kamatnih stopa na oročene depozite u bosanskohercegovačkim bankama, na rok duži od 2 godinu

Izvor: CBBH (Obradio, Bojan Kresojević, **Bife.ba**)

Kada govorimo o životnom osiguranju u Republici Srpskoj možemo konstatovati da je ono u fazi razvoja, pri čemu je primjetan ubrzani rast naplaćene premije (vidjeti grafikon). Ono je još uvijek nedovoljno razvijeno, s obzirom da je učešće životnog osiguranja 10% u ukupnom osiguranju (životnom i neživotnom), dok se to učešće u razvijenim zemljama kreće oko 60%.

Godišnja premija životnog osiguranja po stanovniku u Republici Srpskoj (u KM)

Izvor: Republički zavod za statistiku Republike Srpske
(Obradio, Bojan Kresojević, **Bife.ba**)

Kada je riječ o dobrovoljnem penzionom osiguranju Republici Srpskoj, prvi dobrovoljni penzioni fond je osnovan krajem 2017. godine, kada je osnovan Evropski penzioni fond

(EPF). Vrijednost neto imovine fonda na dan 29.11. iznosi 175.374,10; prema podacima sa zvaničnog sajta.

Prilikom donošenja odluke o štednje potrebno je uzeti u obzir nekoliko kriterijuma:

Sigurnost

Štednja u banci je pored kapitala banke zaštićena osiguranjem depozita do iznosa od 50.000 KM, po klijentu. Što obezbjeđuje solidnu sigurnost. Životno osiguranje je, za sada, u organizaciji inostranih osiguravajućih društava. Sigurnost je obezbjeđena prilično strogom politikom upravljanja novcem stanovništva, kao i reosiguranje. Evropski penzioni fond tek treba da dokaže svoj kredibilitet i sigurnost. Ono što mu ne ide u prilog jeste činjenica da maksimalno 40% sredstava može investirati na strano, sigurnije, finansijsko tržište.

Rok i fleksibilnost

Ukoliko pojedinac nema namjeru/mogućnost da investira dugoročno, odnosno važna mu je fleksibilnost u povlačenju sredstava tada je najbolji izbor bankarska štednja. Bilo kada, u roku od 7 dana, klijent može povući svoja sredstva iz banke sa cijelom glavnicom i redukovanim kamatom. U slučaju životnog osiguranja fleksibilnost je smanjena i nije moguće povlačiti sredstva na samom početku ugovorenog roka, dok se sredinom ugovorenog roka sredstva mogu povući bez kamate i sa umanjenom uloženom glavnicom. Međutim, životno osiguranje je često kombinovano sa pokriće zdravstvenih rizika što predstavlja pogodnost. Dobrovoljni penzioni fond EPF ne omogućava povlačenje uloženih sredstava do 53. godine života.

Prinos

Ako govorimo o dugoročnoj štednji (period duži od 5 godina) stope prinosa su, najčešće, varijabilne. Trenutno bankarske stope na dugoročnu štednju iznose između 1,5 i 2%. Prinos kod životnih osiguranja je isto na nivou između 1,5 i 2%. Međutim, u ovom slučaju isplata zavisi od životnog statusa, pa stopa prinosa za svakog pojedinca nije ista, oni koji žive duže mogu ostvariti stopu prinosa od 5%, zavisno od odabranog modela. U EPF je predviđena stopa prinosa od oko 1% (ne postoje istorijski podaci), te je kao i kod životnog osiguranja povezana sa životnim statusom te na taj način obezbjeđuje prednost, ne računajući poreske olakšice. Kao i kod životnog osiguranja isplata EPF je povezana sa životnim statusom, zbog toga ovaj oblik obezbjeđuje najveću prednost kod štednje za penzionersku dob.

Poreske olakšice

Štednja u banci ne nudi nikakve poreske olakšice. Uplaćivanje premije životnog osiguranja do 100 KM mjesечно podliježe umanjenju osnovice za porez na dohodak u momentu uplate. Međutim, prilikom isplate ušteđenih sredstava klijent plaća porez na dohodak na isplaćeni iznos (prema članu 8. i 10. Zakona o porezu na dohodak 60/15, 66/18). Tako se može reći da poreskih olakšica efektivno nema. Prilikom uplate u EPF situacija sa porezom na dohodak je identična kao i kod životnog osiguranja. Međutim, na uplatu u EPF do iznosa od 100 KM mjesечно ne plaćaju se doprinosi (33%). Ovo ne nudi nikakvu pogodnost ako radnik nije ugovorio bruto platu, jer tada korist od umanjenja doprinosa ide poslodavcu. Ukoliko je ugovorena bruto plata (što nije tako čest slučaj u Republici Srpskoj) prisutna je velika olakšica jer radnik uplaćuje 67 KM mjesечно, a od doprinosa se izdvaja još 33 KM i prilikom obračuna štednje se računa iznos od 100 KM.

Konačna odluka zavisi od potreba i mogućnosti pojedinca koji štedi. Ako može štedi na kratak rok najpogodniji oblik je bankarska štednja. Ukoliko štedi dugoročno i ima ugovorenu bruto platu najprofitabilnije je ulagati u EPF. U slučaju dugoročne štednje bez poreskih olakšica, prednost ima životno osiguranje jer ono može biti kombinovano i sa pokrivanjem zdravstvenih rizika.